

EUROOPAN PARLAMENTTI

2004

2009

Istuntoasiakirja

LOPULLINEN
A6-0254/2006

20.7.2006

MIETINTÖ

naisten tulevaisuudennäkymät kansainvälisissä kauppajärjestöissä ja
kansainvälisessä politiikassa
(2006/2009(INI))

Naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunta

Esittelijä: Hiltrud Breyer

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT	10
ASIAN KÄSITTELY	14

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

naisten tulevaisuudennäkymistä kansainvälisissä kauppajärjestöissä ja kansainvälisessä politiikassa (2006/2009(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon sukupuolten tasa-arvoon liittyvien kysymysten sisällyttämisestä kehitysyhteistyöhön 22. joulukuuta 1998 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2836/98¹,
- ottaa huomioon naisten ja miesten tasa-arvoon liittyvää yhteisön strategiaa koskevan toimintaohjelman perustamisesta (2001–2005) 20. joulukuuta 2000 tehdyn neuvoston päätöksen 2001/51/EY² ja siihen kuuluvan työohjelman,
- ottaa huomioon kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan vuonna 1979 tehdyn YK:n yleissopimuksen (CEDAW) ja sen valinnaisen pöytäkirjan,
- ottaa huomioon Pekingissä pidetyssä YK:n naisten maailmankonferenssissa 15. syyskuuta 1995 hyväksytyn julistuksen ja toimintaohjelman,
- ottaa huomioon YK:n kesäkuussa 2000 hyväksymän päätöslauselman Pekingin toimintaohjelman seurannasta ja Pekingin toimintaohjelman tarkistuksen ja arvioinnin sekä maaliskuussa 2005 kokoontuneen YK:n yleiskokouksen 23. erityisistunnon päätösasiakirjan,
- ottaa huomioon komission 18. heinäkuuta 2001 julkaiseman vihreän kirjan yritysten sosiaalisen vastuun eurooppalaisten puitteiden edistämisestä (KOM(2001)0366),
- ottaa huomioon komission 22. maaliskuuta 2006 antaman tiedonannon "kasvua ja työllisyyttä edistävän kumppanuuden toteuttaminen: Euroopasta esikuva yritysten yhteiskuntavastuun alalla" (KOM(2006)0136),
- ottaa huomioon ihmisoikeuksien edistämistä ja suojelemista koskevan YK:n alakomitean 13. elokuuta 2003 hyväksymät YK:n normit monikansallisten yritysten ja muiden liikeyritysten vastuista ihmisoikeuksien alalla,
- ottaa huomioon Kansainvälisen työjärjestön (ILO) vuonna 1977 antaman monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskevan kolmikantaisen periaatejulistuksen ja OECD:n 27. kesäkuuta 2000 antamat monikansallisten yritysten toimintaohjeet,
- ottaa huomioon Kansainvälisen työjärjestön (ILO) 18. kesäkuuta 1998 antaman julistuksen työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista, Kansainvälisen työjärjestön suosituksen R100 siirtotyöläisten suojelemisesta heikosti kehittyneissä maissa ja heikosti kehittyneillä alueilla, Kansainvälisen työjärjestön suosituksen R 111, joka koskee työssä ja ammatissa tapahtuvaa syrjintää, Kansainvälisen työjärjestön suosituksen R 156 työntekijöiden suojelemisesta

¹ EYVL L 354, 30.12.1998, s. 5.

² EYVL L 17, 19.1.2001, s. 22.

ilmansaasteista, melusta ja tärinästä johtuvilta työympäristöön liittyviltä riskeiltä sekä Kansainvälisen työjärjestön suosituksen R 191 äitiyden suojelemisesta annetun suosituksen muuttamisesta,

- ottaa huomioon YK:n syyskuussa 2000 antaman vuosituhajulistuksen ja sen arviointia ja ajantasaistamista koskevan 14.–16. syyskuuta 2005 pidetyn huippukokouksen,
 - ottaa huomioon Brysselissä 16. ja 17. joulukuuta 2004 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajavaltion päätelmät, joissa vahvistetaan Euroopan unionin täysi sitoutuminen vuosituhannen kehitystavoitteisiin ja politiikan johdonmukaisuuteen,
 - ottaa huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien kauppaja-kehityskonferenssin 11:nneen yleiskokouksen 18. kesäkuuta 2004 antaman São Paulon julistuksen hengen,
 - ottaa huomioon 15. marraskuuta 2005 antamansa päätöslauselman globalisaation sosiaalisesta ulottuvuudesta¹,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 45 artiklan,
 - ottaa huomioon naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnan mietinnön (A6-0254/2006),
- A. katsoo, että kansainvälinen kauppa tarjoaa mahdollisuuksia tasa-arvon edistämiseen ja naisten taloudellisten, yhteiskunnallisten ja poliittisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä työelämässä että kotona; ottaa kuitenkin huomioon, että kaupan globalisoituminen on edistänyt työsuhteiden epävirallistumista ja siten epävakaiden työsuhteiden lisääntymistä sekä työttömyyden naisistumista useilla talouden sektoreilla,
- B. ottaa huomioon, että 70 prosenttia maailman 1,3 miljardista köyhästä on naisia ja että yleisesti naisten on vaikeampaa hankkia koulutusta, omaisuutta, luottoa, muita varoja ja tuotannontekijöitä sekä päästä poliittisiin päätöksentekoihin; ottaa huomioon, että sukupuoliroolit rajoittavat naisten mahdollisuuksia ja että naiset eivät tämän epätasa-arvon vuoksi voi yhtä lailla hyödyntää kaupan vapauttamisen tarjoamia etuja; ottaa huomioon, että eri puolilla maailmaa naisilta evätään heille tarpeelliset mahdollisuudet parantaa taloudellista ja sosiaalista asemaansa, vaikka samaan aikaan naisten vastuulla on huolehtia lapsista ja kodista;
- C. ottaa huomioon, että sukupuolten välinen eriarvoisuus, johon liittyy naisten heikommat mahdollisuudet hankkia tuotannontekijöitä ja päästä markkinoille, heikentää pitkällä aikavälillä kasvua, koska naiset käyttävät hankkimistaan tuloista suhteellisesti suuremman osuuden opetukseen, terveydenhoitoon ja ruokaan ja koska koko väestön taloudellista potentiaalia ei käytetä täysin hyväksi,
- D. katsoo, että kauppasopimuksissa on täysimääräisesti noudatettava voimassa olevaa kansainvälistä ihmisoikeuslainsäädäntöä, sosiaalilainsäädäntöä ja työlainsäädäntöä ja että niissä on kunnioitettava myös nykyisiä kansainvälisiä sopimuksia kestävästä kehityksestä,

¹ Hyväksytyt tekstit, P6_TA(2005)0427.

- E. ottaa huomioon, että lasten- ja kodinhoidon sekä vastuun perheen hoitamisesta ja hoitotyöstä yleensä katsotaan lähes kaikissa yhteiskunnissa olevan naisen ensisijainen tehtävä, mutta että ne ovat yleensä aliarvostettuja ja palkattomia,
- F. katsoo, että kun markkinoiden vapauttamisessa ei oteta huomioon sukupuoleen liittyviä tekijöitä, vahvistuvat sellaiset prosessit kuten epävakaiden työsuhteiden naisistuminen, naisten riistämisen kärjistyminen ja naisten, mukaan luettuna maahanmuuttajanaiset, toimeentulomahdollisuuksien heikentyminen kaikkialla maailmassa,
- G. katsoo, että kaupan vapauttaminen on vaikuttanut voimakkaasti siihen, että naisten osallistuminen epäviralliseen talouteen on kasvanut,
- H. ottaa huomioon, että Kansainvälinen työjärjestö määrittelee epäviralliseen talouteen kuuluvan työn sellaiseksi työksi, jossa ei ole työsopimusta, työsuhde-etuja tai sosiaaliturvaa ja joka suoritetaan sekä epävirallisissa yrityksissä että niiden ulkopuolella,
- I. katsoo, että kansainvälisen siirtolaisuuden naisistumiseen ei ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota; ottaa huomioon, että siirtotyöläiset eivät usein ole siinä asemassa, että pystyisivät vaatimaan oikeudenmukaisia työolosuhteita ja suojelua siirtotyöläisiä vastaanottavilta valtioilta,
- J. katsoo, että teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyviä näkökohtia koskevan sopimuksen (TRIPS) sisällyttäminen Maailman kauppajärjestön piiriin vuonna 1995 rajoitti geneeristen lääkkeiden saatavuutta niin, että TRIPS-sopimuksen muuttamisesta sovittiin syyskuussa 2005 Hong Kongissa,
1. korostaa, että kaupan vapauttaminen vaikuttaa eri tavalla miehiin ja naisiin, painottaa johdonmukaisuuden tarvetta Euroopan unionin tasa-arvopolitiikan tavoitteiden ja kauppa-kehitysyhteistyö- ja tukipolitiikan tavoitteiden välillä naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämiseksi näillä politiikan aloilla; tähdentää, että taloudellinen osallistuminen on avain naisten vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen ja naisten rakenteellisen syrjinnän poistamiseen, mikä johtaa naisten ja heidän perheidensä elinolojen parantumiseen, edistää aktiivisempaa naisten osallistumista politiikkaan ja vahvistaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta, ja että päämääriä ovat omaisuuden oikeudenmukainen jakaminen, yhtäläiset oikeudet ja taloudellinen riippumattomuus;
 2. huomauttaa, että vaikka myös monet naiset ovat hyötäneet kaupan vapauttamisesta ja suorista ulkomaisista investoinneista niiden synnyttämien työmahdollisuuksien johdosta, kaupan vapauttaminen on edistänyt työsuhteiden epävirallistumista, heikentänyt työolosuhteita sekä työttömyyden naisistumista kokonaisilla talouden sektoreilla;
 3. kehottaa komissiota työskentelemään kansainvälisissä talouslaitoksissa sellaisen toimintasuunnitelman luomiseksi, joka mahdollistaa sukupuolikysymysten sisällyttämisen kansainvälisiin kauppapolitiikkoihin ja joka pitää sisällään selvät seuranta- ja arviointimekanismit; vaatii kiireellisesti muuttamaan olemassa olevat menettelytavat, säännöt ja ohjelmat välineiksi, joilla edistetään sukupuolten välistä oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa;

4. kehottaa neuvostoa ja komissiota asettamaan ensisijaiseksi kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevaan yleissopimukseen (CEDAW) liittyvien kaikkien varaumien poistamisen ja sen, että kaikki kumppanivaltiot ratifioivat sen valinnaisen pöytäkirjan;
5. pyytää komissiota esittämään Euroopan parlamentin naisten oikeuksien valiokunnalle ja kansainvälisen kaupan valiokunnalle kaksi kertaa vuodessa kertomuksen, jonka ovat allekirjoittaneet naisille tarkoitettua rahoitusapua antaneen ja vastaanottaneen elimen hallinnointiviranomaiset, jotta voidaan todistaa, että kyseinen apu saapuu kohteeseen eikä sitä käytetä muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseensa;
6. korostaa sellaisten tutkimusten tarvetta, joissa selvitetään, miten naiset voivat hyötyä kaupan vapauttamisesta, sekä tarvetta järjestelmällisesti kerätä sukupuolen mukaan eriteltyjä tietoja, jotta voidaan korjata tilanne, jossa sukupuolinäkökulmaa ei oteta huomioon nykyisissä kauppapolitiikoissa ja kansainvälisten talouden alan elinten menettelyissä; pyytää komissiota toimittamaan parlamentille tätä asiaa koskevan vuotuisen seurantaraportin; muistuttaa, että sukupuolten tasa-arvoon liittyvien kysymysten analysoinnin on oltava erottamaton osa kauppasopimusten kestävän kehityksen vaikutusten arviointeja, joita komissio parhaillaan tekee;
7. pyytää komissiota tekemään sukupuolivaikutusten arvioinnin ennen kauppasopimusten tekemistä EU:n ulkopuolisten maiden kanssa ja laatimaan sopimukseen tiukat ehdollisuuslausekkeet sellaisille maille, joissa ihmisoikeuksia ja erityisesti naisten oikeuksia loukataan laajalti;
8. pyytää komissiota perustamaan virallisesti kauppapolitiikan pääosastoonsa kauppaja- ja sukupuolikysymyksistä vastaavan toimiston, jonka tehtävänä olisi muun muassa valvoa, että maat, joiden kanssa EU:lla on kauppasuhteita, kunnioittavat ihmisoikeuksia ja erityisesti naisten oikeuksia, ja toimimaan nopeasti ihmisoikeuksien loukkaustapauksissa;
9. pyytää komissiota analysoimaan sukupuolinäkökulmasta Maailman kauppajärjestön määrittelemiä tuotanto- ja jalostusmenetelmiä sellaisten tuotteiden tunnistamiseksi, joiden tuotanto- ja jalostusmenetelmien yhteydessä on esiintynyt kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevassa yleissopimuksessa sekä ihmisoikeussopimuksissa määriteltyä sukupuolisyryntää ja laatimaan suunnitelmia, joiden avulla viejamaat saadaan kunnioittamaan kansainvälistä säännöstöä;
10. kehottaa komissiota varmistamaan, että EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan markkinoille pääsyä koskevista ohjelmista hyötyvät eurooppalaiset yritykset eivät edistä sellaisia ilmiöitä kuin työvoiman ja erityisesti naisten epäinhimillinen hyväksikäyttö;
11. korostaa, että virallisen ja epävirallisen talouden piirissä tehdyn työn hyödyt riippuvat useista eri tekijöistä, kuten palkoista, työoloista sekä työpaikan turvallisuudesta, ja että naiset ovat tässä edelleen syrjityssä asemassa, sillä he hyötyvät vähiten näistä eduista; kehottaa komissiota näin ollen perustamaan rahaston osana EU:n ulkopuolisten maiden kanssa tehtäviä kauppaja- ja yhteistyösopimuksia kyseisten maiden naisten tukemiseksi, jonka avulla edistetään heidän mahdollisuuksiaan saada luottoa, koulutusta ja ammatillista koulutusta ja jotta naisten osuus epävirallisen talouden piirissä työskentelevistä saadaan pienenemään;

pyytää komissiota esittämään parlamentille kertomuksen, jonka ovat allekirjoittaneet sekä tuenantajat että tuensaajat, jotta voidaan todistaa, ettei erityisrahoitusta ole käytetty muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseensa;

12. kehottaa neuvostoa, komissiota ja jäsenvaltioita kiireesti ottamaan mukaan globalisaatioon mukautumista tukevan eurooppalaisen rahaston toimintaan syrjimättömyysperiaatteen sekä naisten ja miesten välisen tasa-arvon periaatteen ja varmistamaan, ettei rahaston tuki korvaa vaan täydentää sosiaaliturvamaksuja;
13. painottaa, että monien työpaikkojen häviäminen Euroopasta vahvistaa, että teollisuuden rakennemuutos on voimistumassa; toteaa, että eniten kärsimään joutuvat alat ovat tehdasteollisuus, liikenne, televiestintä ja rahoituspalvelut; kehottaa neuvostoa, komissiota ja jäsenvaltioita ottamaan syrjimättömyyden ja miesten ja naisten välisen tasa-arvon vakavasti;
14. kehottaa neuvostoa, komissiota ja jäsenvaltioita takaamaan sukupuolinäkökulman huomioonottamisen ja yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevat tavoitteet kaikissa yhteisön rahastoissa; painottaa, että tarvitaan osoittimia saavutetulle menestykselle miesten ja naisten tasa-arvon edistämiseksi ja kaikkinaisen syrjinnän vastustamisessa; vaatii miesten ja naisten tasapuolista edustusta rakennerahastoista annetun yleisasetuksen (EY) N:o 1260/1999 35 artiklan säännösten mukaisessa valvontakomiteassa;
15. vaatii, että jäsenvaltiot laitetaan vuosittain paremmuusjärjestykseen sen perusteella, kuinka hyvin ne ovat edistäneet sukupuolten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla noudattamalla keskeisiä työnormeja ja muita Kansainvälisen työjärjestön sopimuksia ja takaamalla näin säälliset työolosuhteet kaikille; huomauttaa, että työpaikkoja, työllisyyttä ja säällisiä työolosuhteita koskevat kysymykset olisi mahdollisimman pian sisällytettävä hyväksyttäviin yhdeksänsii vuosituuhannen kehitystavoitteisiin; vaatii keskeisten työnormien sisällyttämistä monenvälisiin ja kahdenvälisiin kauppasopimuksiin sekä sukupuolten tasa-arvon periaatteen ottamista kaikkiin vuosituuhannen kehitystavoitteisiin;
16. tähdentää, että veteen, koulutukseen, terveyteen ja energiaan liittyvien elintärkeiden palvelujen yleinen ja edullinen saatavuus on edellytys naisten mahdollisuuksien parantamiselle; korostaa kuitenkin, että palvelukaupan yleissopimuksen mukaisella palveluiden vapauttamisella edistetään vain siinä tapauksessa näiden tavoitteiden saavuttamista, jos palvelukaupan yleissopimuksen joustavuuden ja poliittisen väljyyden periaatteet säilytetään täysin tämänhetkisissä kahden- ja monenvälisissä neuvotteluissa;
17. korostaa, että teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyviä näkökohtia koskevassa sopimuksessa määrätään sopimuksen tarkistamisesta kahden vuoden kuluttua sen täytäntöönpanosta, mitä ei vielä ole tehty; kehottaa siksi tarkistamaan sopimusta sen pohjalta, mitkä ovat sen täytäntöönpanosta kehitysmaille aiheutuvien kustannusten vaikutukset;
18. kehottaa komissiota arvioimaan, johtaako Hongkongissa joulukuussa 2005 järjestetyn Maailman kauppajärjestön ministerikokouksessa saavutetun, hiv/aidsin antiviruseräkkeiden pakollista lisenssiä koskevan sopimuksen täytäntöönpano todella lääkkeiden parempaan saatavuuteen ja tarkastelemaan tässä yhteydessä sukupuolinäkökulmaa;
19. painottaa, että sellaisten sukupuoleen perustuvien kaupan vääristymien, jotka johtuvat

joissakin maissa perinteisestä naisten ja miesten tehtävien jaosta ja erityisesti siitä, että elintarvikkeiden ja veden turvallisuuden sekä ympäristönsuojelun takaaminen on annettu naisten tehtäväksi, ei pitäisi katsoa olevan kaupan teknisiä esteitä tai alisteisia kansainvälisille kaupan säännöille;

20. kehottaa kehittämään sellaisia kansallisia toimenpiteitä, joilla edistetään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, suojellaan ja edistetään työtä ja hyvinvointia, parannetaan naisten ja miesten terveys- ja työoloja sekä edistetään kestäväää kehitystä; korostaa joustavuuden ja poliittisen väljyyden kunnioittamista kaikissa kauppa- kehityspolitiikkaneuvotteluissa; vaatii, että kehitysmaille ja haavoittuville talouksille on taattava oikeus valita avaavatko ne palvelusektorin ja mitkä palvelusektorit ne avaavat ja mitkä jättävät markkinoiden vapauttamisen ulkopuolelle;
21. kehottaa komissiota kolmansien maiden kanssa käymässään vuoropuhelussa ja niiden kanssa tekemässään yhteistyössä kiinnittämään erityistä huomiota sellaisiin oikeudellisiin rajoituksiin, jotka estävät naisia hankkimasta tuotannonvälineitä kuten lainoja, maa- oikeuksia ja pääomaa;
22. painottaa, että koska naisilla on tärkeä asema perheiden harjoittamassa maanviljelyssä, erityisesti Maailman kauppajärjestön neuvotteluissa on kunnioitettava ja vahvistettava kehitysmaiden oikeutta kehittää ja pannaan toimeen erityisesti Maailman kauppajärjestön maataloussopimuksen puitteissa sellaisia maatalouspolitiikkoja, jotka takaavat niille elintarvikeriippumattomuuden; korostaa mikroluottojen merkitystä köyhyyden vähentämisessä; pyytää komissiota esittämään kaksi kertaa vuodessa kertomuksen, jonka ovat allekirjoittaneet sekä tuen antajat että tuen saajat, jotta voidaan todistaa, että rahoitus saapuu kohteeseen;
23. kehottaa komissiota ja neuvostoa tukemaan kehitysmaita niiden kehittäessä valmiuksiaan kauppapolitiikkojen muotoiluun, niistä neuvotteluun ja niiden täytäntöönpanoon siten, että otetaan jokaisen maan tarpeet huomioon ja edistetään kestäväää, kummatkin sukupuolet tasapuolisesti huomioon ottavaa taloudellista kehitystä; vaatii, että miehet ja naiset ovat tasapuolisesti edustettuina kaikessa tarjotussa avussa;
24. katsoo, että sukupuolivaikutusten arviointi on tehtävä aikaisessa vaiheessa kehitysmaille tarjottavan avun suunnittelun ja talousarvion laatimisen yhteydessä; katsoo, että siten poliittiset päättäjät voivat arvioida tietyn politiikan vaikutusta naisiin ja miehiin tarkemmin ja verrata ja arvioida nykyistä tilannetta ja kehityssuuntia ehdotetun politiikan odotettuihin tuloksiin; katsoo, että vuosittaisessa kertomuksessa olisi oltava luku sukupuolivaikutusten arviointien seurannasta;
25. pitää myönteisenä Norjan hallituksen päätöstä säätää lailla, että osakeyhtiöiden hallituksissa on oltava 40 prosentin naiskiintiö; kehottaa kaikkia jäsenvaltioita seuraamaan Norjan esimerkkiä;
26. vaatii, että jäsenvaltiot luokitellaan vuosittain sen perusteella, kuinka hyvin ne ovat edistäneet sukupuolten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla ja taanneet ihmisarvoiset työolosuhteet kaikille Kansainvälisen työjärjestön ILO:n keskeisiä työnormeja koskevien sopimusten ja muiden ILO:n yleissopimusten mukaisesti;

27. vaatii, että apua kaupalle -ohjelmat (aid-for-trade) suunnataan niin, että ne edistävät sukupuolten tasa-arvoa ja kestäväää kehitystä, ja että ne rahoitetaan lisävaroista; painottaa, että apua kaupalle -rahoituksen pitäisi tukea kaupan tarvittavan tarjonnan kapasiteetin lisäämistä, eikä sen saamisen edellytyksenä saa olla sellaiset menettelyt, joilla hallitukset saadaan vapauttamaan maatalouden, teollisuuden ja palvelujen markkinoita;
28. tähdentää, että laadittaessa Euroopan unionin kauppapolitiikan talousarviota tasa-arvonäkökohtien huomioiminen on tärkeää, sillä se on keino edistää sukupuolten tasa-arvoa; kehottaa komissiota, neuvostoa ja jäsenvaltioita kiireesti tekemään sukupuolinäkökohdat huomioivasta budjetoinnista vakiomenetelmän talousarviopolitiikkojen kaikilla tasoilla;
29. painottaa, että taloudellinen osallistuminen on oleellisen tärkeää naisten luottamuksen rakentamisessa ja kykyjen kehittämisessä sekä heidän asemansa parantamisessa yhteiskunnassa; korostaa lisäksi, että resurssien saatavuus antaa naisille mahdollisuuden luoda tuloja ja omaisuutta, joiden avulla saatetaan luoda ympäristö, jossa matalatuloiset ja köyhät naiset voivat aloittaa liiketoimintaa, parantaa elinolosuhteita, pitää perheet ravittuina ja terveinä, kouluttaa lapsia, saada arvostusta kotona ja yhteisössä ja päästä mukaan politiikkaan; korostaa mikroluottojen valtavia mahdollisuuksia ainutlaatuisena välineenä köyhyyden vähentämisessä, omavaraisuuden edistämässä ja taloudellisen toiminnan kannustamisessa eräissä maailman puutteenalaisimmissa ja epäsuotuisimmissa maissa;
30. kehottaa jäsenvaltioita tekemään kaiken voitavansa ottaakseen naisia palvelukseen kauppaministeriöihin kaikille tasoille, mukaan luettuna ministeritaso, jotta voidaan varmistaa, että sukupuolinäkökulma otetaan huomioon maailman kauppaneuvotteluissa; kehottaa myös jäsenvaltioita kannustamaan naisia asettumaan ehdolle virkoihin kansainvälisissä järjestöissä, kuten WTO:ssa, Maailmanpankissa, IMF:ssä ja ILO:ssa, ja tukemaan naisia, jotka niin tekevät;
31. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle, komissiolle, jäsenvaltioiden ja liittyvien maiden hallituksille sekä niiden kansallisille ja alueellisille parlamenteille ja Euroopan neuvostolle.

PERUSTELUT

Johdanto

Vuosi 2005 oli tärkeä vuosi kansainvälisen kehityksen, naisten ja kaupan kannalta. Merkittävimpiin tapahtumiin kuuluvat vuosituhannen kehitystavoitteiden viisivuotistarkastelu, Peking + 10 -konferenssi, EU:n kehitysyhteistyöpolitiikkaa koskevan lausunnon tarkistaminen, Maailman kauppajärjestön kuudes ministerikokous Hongkongissa sekä EU:n ja AKT-maiden välisiä talouskumppanuussopimuksia koskevat jatkoneuvottelut. Kaupan ja sukupuolen välinen suhde (joka toimii kumpaankin suuntaan, sukupuoli vaikuttaa kauppaan ja kauppa sukupuoleen) on uusia asia paitsi naisille, myös hallituksille ja kauppapolitiikan laatijoille.

Kaupan tai taloudellisen globaalistumisen vaikutuksesta naisiin ei tiedetä paljoa. Tämä johtuu osittain siitä, että kauppatilastoissa tietoja ei ole eritelty sukupuolen mukaan ja osittain siitä, että taloudellisissa analyyseissa ja malleissa ei tiedosteta tasa-arvonäkökohtia. Sukupuolen ja kaupan välisessä suhteessa ei ainoastaan kauppa vaikuta eri tavalla naisiin ja miehiin, vaan suhde näyttää toimivan myös toisinpäin: naisten ja miesten välinen epätasa-arvoisuus vaikuttaa kauppaan.

Mainittakoon kaksi esimerkkiä sukupuolen ja kaupan monimutkaisesta suhteesta¹: Esimerkiksi **Etelä-Aasiassa** teollisuustuotteiden viennin menestys on pitkälti riippuvainen naisten palkkasyrjinnästä. Naisille maksettujen alhaisten palkkojen (noin 85 prosenttia miesten palkoista) ansiosta sellaiset maat kuin Korea, Taiwan ja Singapore voivat viedä tuotteita halvalla. Tämä tekee syrjinnästä kirjaimellisesti talouskasvun moottorin Etelä-Aasiassa.

Myös **Saharan eteläpuolisessa Afrikassa** sukupuolten välinen eriarvoisuus vaikuttaa kauppaan, mutta eri tavalla. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa maataloustyöt on jaettu selvästi sukupuolen mukaan. Naiset kasvattavat perheen ravinnoksi tarkoitettua satoa, miehet myyntiin tarkoitettua satoa rahan ansaitsemiseksi. Maailmanpankin yllätykseksi Afrikan maataloustuotteiden vienti pysyi alhaisena useista rakennesopeutusohjelmista huolimatta. Kesti vuosia ennen kuin Maailmanpankki ymmärsi, että maataloustyön sukupuolen mukainen jakaminen on tekijä, joka rajoittaa Afrikan viennin kasvua.

Naispuoliset maanviljelijät eivät suostu osallistumaan miestensä kaupaksi tarkoitettun sadon kasvattamiseen, sillä he eivät saa siitä mitään vastineeksi. Samaan aikaan naisten elintarviketuotanto kärsii, kun myytäväksi tarkoitettut viljelmät leviävät heidän maapalstoilleen. Siten sukupuolten välinen eriarvoisuus heikentää maataloustuotteiden viennin onnistumista. Jos miehet ja naiset olisivat tasa-arvoisempia, vienti olisi suurempaa ja hyödyttäisi naisia nykyistä enemmän².

Naisten tulevaisuudennäkymiä kansainvälisessä kaupassa käsittelevän mietinnön tarkoitus on tarkastella kaupan ja talouden globaalistumisen sekä hyviä että huonoja vaikutuksia, ja siinä otetaan huomioon aiheeseen liittyvien asioiden ja tekijöiden monitahoisuus.

Naisten katsotaan joskus olevan maailmanlaajuisen kaupan voittajia sen vuoksi, että yhä

¹ WIDE, Network Women in Development, tiedotuslehti, helmikuu 2002.

² WIDE, ibid.

useammat naiset saavat työtä. Kaupan vapauttaminen on todella avannut uusia mahdollisuuksia erityisesti nuorille, koulutetuille ja ammattitaitoisille naisille kehitysmaissa ja johtanut uusiin, paremmin palkattuihin töihin ja mahdollisuuksiin, jotka aikaisemmin eivät olleet naisten ulottuvilla.

Naiset, kauppa ja työsuhteet

Kaupan lisääntyminen on helpottanut ja nopeuttanut naisten mukaantuloa nykyaikaisen teollisen yhteiskunnan talouteen. Tällä on selvästi myönteisiä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon: vaikka työolot ovat huonommat verrattuna samassa ammatissa toimivien miesten oloihin, naisten saamat vakaat palkkatulot mahdollistavat naisten itsenäisyyden.

Kaupan lisääntymisen vaikutuksella naisten taloudelliselle toimeliaisuudelle on laajempia inhimillisiä ja kehityksellisiä etuja. Sen ansiosta naisilla on suurempi määräysvalta tuloista, vaikkakaan he eivät aina täydellisesti määrää omista tuloistaan. Naiset ovat taipuvaisempia kuluttamaan enemmän perheeseen kuin miehet, jolloin naisten tulonhankkimiskykyjen parantuminen on johtanut siihen, että lasten henkiseen pääomaan, heidän koulutusmahdollisuuksiin ja elantoon sijoitetaan enemmän.

Markkinansa ulkomaisille vähittäiskauppiaille, suurille elintarvikeketjuille ja supermarketeille avanneissa maissa kunnat ovat käynnistäneet eräänlaisen markkinapaikkojen puhdistuksen. Naispuoliset katumyyjät, jotka kamppailivat vuosia kauppapaikan saamisesta paikallisissa marketeissa, on nyt sysätty sivuun ja ohjattu muualle, jotta asiakkailta olisi suora pääsy suuriin yrityksille suunnattuihin kauppoihin ja merkkitarvike myyviin ostoskeskuksiin.

Tällä ei kielletä sitä, että lukuisat erittäin ammattitaitoiset naiset hyötyvät kaupan vapauttamisesta. Kuitenkin samaan aikaan miljoonat naistyöläiset, pienviljelijät ja pientä kauppaa harjoittavat henkilöt eivät enää pian pääse käsiksi tuotantoresursseihin eikä kaupan vapauttaminen väljennä köyhien työläisten, etenkin naisten, kaupankäyntitilaa. Asia on päinvastoin: Pekingin toimintaohjelmassa luetellut naisten sosiaaliset ja taloudelliset oikeudet sivuutetaan tai ne jopa määritellään kaupan esteiksi, jotka pitää poistaa.

Yksi taloudellisen globalisaation vaikutuksista kahden viime vuosikymmenen aikana on ollut työn lisääntynyt epävirallistuminen. Kansainvälinen työjärjestö määrittelee epävirallisen talouden "työksi, jossa ei ole työ sopimusta, työsuhte-etuja tai sosiaaliturvaa ja joka suoritetaan sekä epävirallisissa yrityksissä että niiden ulkopuolella"¹. Kansainvälinen työjärjestö (1999) erottelee kolme epävirallisen talouden erilaista ammatillista asemaa. Näitä ovat erittäin pienten yritysten omistajat tai työnantajat, omaan lukuunsa työskentelevät tai ammatinharjoittajat, katukauppiat ja pienviljelijät mukaan luettuina, sekä kokopäiväiseksi tai tilapäiseksi työvoimaksi palkatut työntekijät.

Epävirallista taloutta kuvaava piirre on se, että siinä työntekijöillä on matala palkka, suurempi taloudellinen riski, heikommat itsensä kehittämisen mahdollisuudet sekä korkeampi sosiaalisen syrjäytymisen taso kuin virallisen talouden piirissä työskentelevillä.² Kuten edellä esitettiin, yrityksiin paine kilpailla yhä globaalistuneemmassa taloudessa on johtanut palkkojen ja

¹ Women and Men in the Informal Economy: A Statistical Picture, ILO, 2002.

² SOLIDAR, Decent Work, Decent Life, s. 11.

tuotantokustannusten pienentämiseen. Työvoimaa voidaan tarjota halvemmalla epävirallisen talouden piirissä, jossa se on vapaa veroista ja hallituksen sääntelystä. Globalisaatio on vain yksi monista tekijöistä, jotka selittävät työn epävirallistumisen kasvua. Muita tekijöitä ovat muun muassa yksityistäminen, rakenteellinen mukautusprosessi, sosiaalisen suojelun lasku sekä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos.

Naiset ja palvelukauppa (GATS)

Palvelusektoria pidettiin aikaisemmin suljettuna sektorina. Maailman kauppajärjestön piirissä solmittu palvelukaupan yleissopimus kuitenkin luotiin maailmanlaajuisia palvelujen kauppaa ja investointeja koskevia sääntöjä. Yksi perustelu palveluiden ottamiselle Maailman kauppajärjestön neuvotteluihin on palvelusektorin kasvaminen viime vuosikymmeninä sekä sen merkitys maiden kehittymiselle (esimerkiksi viestinnän, matkailun, kuljetuksen, rakentamisen ja jakelun palvelut).¹

Naiset, kauppa ja kansainväliset teollis- ja tekijänoikeudet

Vuodesta 1996 asti voimassa ollut TRIPS-sopimus on teollis- ja tekijänoikeuksien monenkeskisen lähestymistavan yhdistävä kehys. TRIPS-sopimus tarkoittaa sitä, että kasvien, pieneliöiden, bioteknisiä menetelmiä, elintarvikkeiden ja elintärkeiden lääkkeiden käyttöä voidaan rajoittaa patenttisuojan avulla. Tällä on vakavia seurauksia köyhälle väestöosalle ja etenkin naisille, kun otetaan huomioon, että 70 prosenttia 1,3 miljardista köyhyydessä asuvasta ihmisestä on naisia.

Teollis- ja tekijänoikeuksia koskevassa keskustelussa on monenmoisia perustavanlaatuisia seikkoja.² Yksi keskeinen haaste on kohtuuhintaisten hiv/aids-, tartuntatautilääkkeiden ja lisääntymisterveyteen liittyvien lääkkeiden saatavuus. Toinen TRIPSin naisille asettama haaste liittyy siementen saatavuuteen elintarviketuotantoa, elintarviketurvallisuutta ja asianmukaista ravitsemusta silmällä pitäen. Kolmas haaste koskee viljeltävän maan käyttöä ja sen hallintaa: luonnonvarojen käyttö, teknologian ja lannoitteiden käytön mahdollisuus naispuolisten maanviljelijöiden kroonisesti matalan tuottavuuden parantamiseksi.

Kansainvälinen kauppa ja kansallisten valmiuksien vahvistaminen

On korkea aika muuttaa ajattelu- ja toimintatapoja EU:n kauppapolitiikassa. Voimassa olevien kansainvälisiä ihmisoikeuksia ja naisten oikeuksia sekä kestävästä kehityksestä koskevien sopimusten on sidottava kauppasopimuksia, kuten myös oikeuden kehitykseen ja köyhyyden kitkemiseen.

Sukupuolivaikutusten arviointi

Sukupuolivaikutusten arvioinnilla on merkitystä useimpiin politiikkoihin, sillä ne vaikuttavat suoraan tai epäsuoraan naisten ja miesten elämään. Viime vuosina laadullisten ja määrällisten indikaattoreiden kehitys ja käyttö on tullut yhä tärkeämmäksi, jotta voidaan ymmärtää kehityssuuntauksia naisten tilanteessa ja sukupuolten välisissä suhteissa.

¹ Naisten eurooppalainen eturyhmä: Does trade in services also concern women , 6/6/2001.

² ILO, Gender Implications of TRIPS, July 2003.

Sukupuolivaikutusten arviointi ansiosta poliitikoista tulee tehokkaampia, sillä se pakottaa niistä vastaavat henkilöt ajattelemaan sitä, että eri menettelyillä on erilainen vaikutus naisiin ja miehiin. Sen ansiosta poliittiset päättäjät voivat hahmotella kulloisenkin politiikan vaikutuksia tarkemmin sekä verrata nykytilannetta ja kehityssuuntauksia ehdotetun politiikan odotettuihin tuloksiin ja arvioida sitä.

Sukupuolivaikutusten arviointia voidaan käyttää lainsäädäntöön, talousarvioon, poliittisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, selvityksiin sekä olemassa oleviin politiikkoihin. Tehokkaimmillaan se on kuitenkin silloin, kun se tehdään varhaisessa vaiheessa päätöksentekoprosessissa niin että muutoksia ja jopa politiikan uudelleen suuntaamisia voidaan vielä tehdä.¹

¹ Euroopan komissio, naisten tasa-arvoyksikkö, sukupuolivaikutusten arviointi.

ASIAN KÄSITTELY

Otsikko	Naisten tulevaisuudennäkymät kansainvälisissä kauppajärjestöissä ja kansainvälisessä politiikassa		
Menettelynumero	2006/2009(INI)		
Asiasta vastaava valiokunta Luvasta ilmoitettu istunnossa (pvä)	FEMM 19.1.2006		
Valiokunnat, joilta on pyydetty lausunto Ilmoitettu istunnossa (pvä)			
Valiokunnat, jotka eivät antaneet lausuntoa Päätös tehty (pvä)			
Tehostettu yhteistyö Ilmoitettu istunnossa (pvä)			
Esittelijä(t) Nimitetty (pvä)	Hiltrud Breyer 24.1.2006		
Alkuperäinen esittelijä			
Valiokuntakäsittely	24.4.2006	2.5.2006	22.6.2006
Hyväksytty (pvä)	22.6.2006		
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 21	-: 0	0: 1
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Edit Bauer, Hiltrud Breyer, Maria Carlshamre, Edite Estrela, Věra Flasarová, Nicole Fontaine, Zita Gurmai, Esther Herranz García, Rodi Kratsa-Tsagaropoulou, Urszula Krupa, Angelika Niebler, Marie Panayotopoulos-Cassiotou, Christa Prets, Teresa Riera Madurell, Raül Romeva i Rueda, Amalia Sartori, Britta Thomsen, Corien Wortmann-Kool, Anna Záborská		
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Kartika Tamara Liotard		
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (178 art. 2 kohta)	Guido Sacconi		
Jätetty käsiteltäväksi (pvä)	20.7.2006		
Huomautuksia (saatavilla vain yhdellä kielellä)			